

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 242/03-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. marca 2004 zloženého z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Klučku v konaní o sťažnosti Ing. R. B., bytom B., a BAZUR, spol. s r. o., Bratislava, Oravská 19, zastúpených advokátom JUDr. L. S., B., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 69/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. R. B. a BAZUR, spol. s r. o., Bratislava podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 69/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 69/99 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. R. B. priznáva finančné zadost'učinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. BAZUR, spol. s r. o., priznáva finančné zadost'učinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť trovy konania Ing. R. B. a BAZUR, spol. s r. o., vo výške 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. L. S., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 23. októbra 2003 doručené podanie Ing. R. B., bytom B., a BAZUR, spol. s r. o., Bratislava, Oravská 19 (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. L. S., B., označené ako „Sťažnosť proti porušovaniu základných práv a slobôd podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovatelia namietajú zbytočné priet'ahy v konaní Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 69/99, ktorá sa týka návrhu sťažovateľov na uloženie povinnosti vykonať tlačovú opravu, smerujúceho proti šéfredaktorovi denníka Pravda za uverejnenie nepravdivých a pravdu skresľujúcich údajov o sťažovateľoch.

Sťažovatelia podali okresnému súdu návrh na začatie konania 10. júna 1999 a namietajú, že „vo veci samej nebol zo strany porušovateľa vykonaný žiaden úkon“. Na sťažnosť podanú predsedovi okresného súdu 17. septembra 2003 okresný súd doteraz nereagoval.

Ústavný súd vyzval 7. novembra 2003 sťažovateľov, aby doplnili sťažnosť o ďalšie náležitosti. Sťažovatelia v odpovedi na výzvu doručení ústavnému súdu 19. novembra 2003 uviedli, že okresný súd „od prijatia návrhu dňa 10. júna 1999, teda 53 (slovom päťdesiattri) mesiacov koná so zbytočnými prieťahmi, resp. nekoná vôbec – je nečinný, keď nemáme vedomosť o tom, žeby bol stanovený termín pojednávania, alebo realizovaný iný úkon“. Okrem toho upresnili aj dôvody primeraného finančného zadostučinenia, ktorého priznania sa vo svojom podaní domáhali.

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po preskúmaní sťažnosti vo veci samej takto rozhodol:

„Základné právo Ing. R. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nečinnosťou Okresného súdu Bratislava I, v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 69/99 porušené bolo.

Základné právo spoločnosti BAZUR, spol. s r. o. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nečinnosťou Okresného súdu Bratislava I, v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 69/99 porušené bolo.

Ing. R. B. a spoločnosti BAZUR, spol. s r. o. priznáva primerané finančné zabezpečenie, každému po 50 000,- Sk, ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný Ing. R. B. a spoločnosti BAZUR, spol. s r. o. vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ing. R. B. a spoločnosti BAZUR, spol. s r. o. priznáva úhradu trov konania vo výške 9 020,- Sk (slovom deväťtisíc dvadsať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu JUDr. L. S., B., do 15 dní od právoplatnosti nálezu.“

Keďže sťažnosť sťažovateľov spĺňala zákonom predpísané náležitosti podľa § 20 ods. 1 a § 50 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a keďže neexistovali dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, ústavný súd ju 3. decembra 2003 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa k prijatej sťažnosti vyjadrila podpredsedníčka okresného súdu (Spr. 2148/03 z 27. januára 2004), ktorá uviedla:

„... Sťažnosť na prietahy v predmetnom konaní je evidovaná na tunajšom súde pod Spr. 2148/03. Sťažovateľ v 1. a 2. rade sa domáhal svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podaním podľa ust. § 17 ods. 1 zák. č. 80/1992 Zb. o štátnej správe súdov v znení neskorších predpisov. Podpredseda súdu listom zo dňa 24. 11. 2003 odpovedal na podanie. Fotokópiu odpovede Vám v prílohe pripájam.

Návrh na začatie konania bol podaný na Okresný súd Bratislava I dňa 10. 6. 1999 bez zaplatenia súdneho poplatku podľa zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v platnom znení. Z uvedeného dôvodu bol právny zástupca navrhovateľa vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za návrh v sume 1.000,- Sk. Výzvu súdu prevzala spoločnosť TUHA EDITION (pozn. správne IURA EDITION) spol. s r. o., ktorá má sídlo na totožnej adrese ako právny zástupca navrhovateľa. Na dopyt súdu z 13. 2. 2002 uvedenú skutočnosť pošta 2. oddelenie reklamácií potvrdila. Navrhovateľ ani právny zástupca k dnešnému dňu súdny poplatok za návrh nezaplatili.

Napriek tomu, že poplatok splatný s podaním návrhu nebol zaplatený, konajúca sudkyňa stanovila termín pojednávania na deň 31. 3. 2004 o 11.30 hod.

V predmetnom konaní musím konštatovať porušenie práva navrhovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 Ústavy SR) z dôvodu, že nebol zaplatený súdny poplatok za návrh na začatie konania splatný s podaním návrhu na súd v súlade so zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v platnom znení. Taktiež sa k vzniku prietahu v konaní pričínila skutočnosť, že na rýchlosť konania vplývalo nedostatočné obsadenie Okresného súdu Bratislava I sudcami a z toho vyplývajúca nadmerná záťažnosť sudcov z hľadiska počtu vecí, v ktorých konajú ako zákonní sudcovia. To boli príčiny, ktoré mali negatívny dopad na efektívnosť a rýchlosť konania. Vedenie súdu nemohlo v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde. Tieto skutočnosti mali vplyv na pomalé konanie spôsobujúce prietahy v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 69/99. V prípade, že Ústavný súd dospeje k záveru, že postupom Okresného súdu Bratislava I došlo k prietahom v predmetnom konaní dovoľujem

si navrhnúť, aby finančné zadosťučinenie sťažovateľovi v 1. a 2. rade nepriznal z dôvodu, že k dnešnému dňu súdny poplatok za návrh nezaplatil.

Ku konaniu zákonnej sudkyne si dovoľujem poukázať na skutočnosť, že popri pridelených veciach v oddelení 14 C na základe Dodatku č. 7 k Rozvrhu práce na rok 2000 zo dňa 18. 10. 2000 sa stala zákonnou sudkyňou v 11 veciach z oddelenia 8 C a na základe Dodatku č. 9 k Rozvrhu práce na rok 2000 platného od 1. 12. 2000 jej boli pridelené veci z oddelenia 8 C v počte 7 spisov.

V roku 2002 (po nástupe JUDr. P. Ž. na materskú dovolenku) Dodatkom č. 4 k Rozvrhu práce na rok 2002 s účinnosťou od 1. 4. 2002 sa stala JUDr. E. T. zákonnou sudkyňou spolu s JUDr. D. K. aj vo veciach patriacich do oddelenia PaNc.

Vzhľadom na množstvo pridelených vecí konajúcej sudkyňi JUDr. E. T. v oddelení 14 C, 8 C, P, Nc v rokoch 2000 až 2003, kedy sudkyňa rozhodovala vo veciach starostlivosti o maloletých, vybavovala aj reštančné veci na občianskoprávnom úseku v oddelení 14 C a 8 C, sa časové úseky medzi úkonmi sudkyne predĺžili, ale subjektívne zavinenie sudkyne zistené nebolo.

Touto cestou si Vám dovoľujem oznámiť, že netrvám na ústnom pojednávaní ústavného súdu a súhlasím, aby upustil od ústneho pojednávania, pretože od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

Keďže obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania (sťažovatelia oznámili túto skutočnosť v oznámení doručenom 29. januára 2004), ústavný súd vo veci sťažovateľov konal a rozhodol bez nariadenia pojednávania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Na výzvu ústavného súdu sťažovateľom na doloženie zaplataenia súdneho poplatku z 12. februára 2004 právny zástupca sťažovateľov vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 9. marca 2004 uviedol, že „*nie sme schopní predložiť doklad o zaplataení súdneho poplatku ani iným spôsobom preukázať jeho zaplataenie*“.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje svoju stabilnú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným súdnym rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania žalobného návrhu neuskutočnil vo veci žiadne úkony“ (II. ÚS 4/03, II. ÚS 177/03). Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 69/99 vyplynulo, že ide o takýto prípad, keďže tento súd po podaní návrhu sťažovateľov 10. júna 1999 ich vyzval 20. júla 2000 na zaplatenie súdneho poplatku (doručenka z 27. júla 2000) a 23. marca 2002 overil doručenie tejto výzvy prostredníctvom Pošty 2, Bratislava 2, ktorá potvrdila skutočnosť zachytenú na doručenke (odpoveď pošty doručená okresnému súdu 2. apríla 2002). Okrem týchto záznamov sa v označenom spise nachádza iba úradný záznam z 12. novembra 2003 o nahliadnutí právneho zástupcu sťažovateľov do spisu a pokyn zákonnej sudkyne z 27. januára 2004 na nariadenie pojednávania vo veci sp. zn. 14 C 69/99 na 31. marec 2004.

Ústavný súd konštatoval, že napriek tomu, že sťažovatelia doteraz nezaplatili súdny poplatok, bolo povinnosťou príslušného okresného súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov. Konanie na súde prvého stupňa začína podaním návrhu na začatie konania bez ohľadu na to, či tento procesný úkon účastníka má nedostatky alebo je neúplný. Procesnoprávnym účinkom začatia konania je aj vznik povinnosti súdu z úradnej povinnosti preskúmať splnenie procesných podmienok konania podľa § 103 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku a podľa výsledku preskúmania rozhodnúť procesným alebo meritórnym rozhodnutím.

Všeobecný súd skúma podaný návrh aj vo vzťahu k splneniu poplatkovej povinnosti, ktorá sa naň viaže, pričom využíva opatrenia, ktoré vyplývajú z osobitných zákonov (§ 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov).

Okresný súd v konkrétnom prípade nevyvodil z výzvy na zaplatenie súdneho poplatku (procesný úkon po 13 mesiacoch od podania návrhu) v určenej lehote žiadne dôsledky (predovšetkým nezastavil konanie, hoci súdny poplatok nebol v lehote zaplatený). Keďže samotná výzva nemá povahu procesného rozhodnutia, konanie vo veci pokračovalo, o čom svedčia aj ďalšie úkony okresného súdu (overovanie doručenia pôvodnej výzvy na zaplatenie súdneho poplatku 23. marca 2002 po ďalších 20 mesiacoch nečinnosti, resp. nariadenie pojednávania 27. januára 2004).

Ústavný súd uzavrel, že skutočnosť, že sťažovatelia doteraz nezaplatili súdny poplatok, okresný súd nezbavuje povinnosti konať v ich veci, s ktorou sa obrátili na tento súd. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol, že okresný súd v konaní sp. zn. 14 C 69/99 ani štyri a pol roka po začatí konania nevykonal vo vzťahu k návrhu sťažovateľov také úkony, ktoré by smerovali k jeho rozhodnutiu a teda k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov. Okresný súd svojou nečinnosťou spôsobil zbytočné prietahy v označenom konaní a tým porušil základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 14 C 69/99 konal bez zbytočných prieťahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia požadovali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške po 50 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnili nasledovne: „*Na základe vyššie uvedených skutočností navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky z dôvodov, že ... porušenie základného práva reálne trvá, ... prieťahy porušovateľa v súdnom konaní... sú v rozsahu odôvodňujúcom priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v úrovni rozhodnutí štrasburským súdom pre ľudské práva v obdobných veciach... priznal primerané finančné zadosťučinenie, každému po 50 000,- Sk...*“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie majetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho ústavný súd považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá s'ťažovateľom vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadost'učinenia.

Vzhľadom na celkovú dobu nečinnosti okresného súdu v konaní vo veci sp. zn. 14 C 69/99 a zohľadňujúc konkrétne okolnosti a povahu prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy po 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) každému s'ťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľov, ktoré vznikli právnomu zástupcovi s'ťažovateľov advokátovi JUDr. L. S., ktoré vyčíslil sumou 8 800 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2002, ktorá bola 12 811 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2003). Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 270 Sk a po 130 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. marca 2004